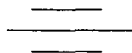

Legyen hosszú életű az új Magyar Köztársaság, és boldogabb elődeinél. Végül pedig és legfőképpen azt kívánom e jeles napon – mondta Szűrös Mátyás, a szónok –, hogy legyen béke a Földön, és legyen békeség az emberek között.

Most emlékezzünk azokra, akik életüket áldozták hazánk szabadságáért!
Himnusz

FORRÁSOK

1. Sportközvetítés részlet az 1953-as Anglia–Magyarország futballmérkőzésről.
2. Zorán: Volt egy tánc (dalbetét)
3. Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról
4. Koncz Zsuzsa: Ha én rózsá volnék

PINCZÉSNÉ DR. PALÁSTHY ILDIKÓ
tanszékvezető főiskolai tanár
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Debrecen

Fejlesztő gyakorlatok tanulási zavarral küzdő gyermekek számára

A tanulási zavarok hátterében a korszerű elméletek szerint az egyes kognitív folyamatok diszfunkcionálása áll. A pedagógusok sokat segíthetnek tanítványaikon tehát, ha nem a tananyag gyakoroltatására, hanem a részképességek fejlesztésére helyezik a hangsúlyt.

Ehhez kívánunk hozzájárulni gyakorlatgyűjteményünkkel. A gyakorlatok tulajdonképpen játékok, melyek egyénileg és csoportosan, önállóan és pedagógus által irányítottan egyaránt alkalmazhatók.

PERCEPCIÓFEJLESZTÉS

Területei:

- érzékszervi finomítás,
- alaklátás,
- konstanciák,
- téri irányok, téri viszonyok észlelése,
- szenzomotoros koordináció fejlesztése

Szemforgatók

A fejünk mozdulatlan marad, csak szemünkkel követünk mozgó tárgyakat balról jobbra, jobbról balra, fel, le, körben, átlósan.

Léggömbözés

Léggömböt próbálunk kézzel, ütögetéssel a levegőben tartani. Lehet ülve és fekvő is, egy vagy több lufival, csak ujjal, lábbal, fejjel hozzáérve stb.

„Fényűzés”

Két zseblámpa fényével rajzolunk a falra formákat, betűket, számokat. Ezeket kell a gyerekeknek követniük tekintettel, majd kitalálni, mit rajzoltunk a fényekkel.

Hamupipőke

Borsót, babot, lencsét vagy színes gyöngyöket keverünk össze. A gyerekeknek szét kell válogatniuk.

Sötétben a hangerdőben

A gyerekek össze-vissza állnak a teremben, ők a fák. Egy bekötött szemű gyerek járkal az erdőben. A fák hangokkal jeleznek, ha a közelükbe ér, nehogy nekik menjen.

Vízöntő

Bekötött szemmel öntenek a gyerekek vizet kancsóból pohárba. Az a legügyesebb, aki a hallására támaszkodva a legpontosabban tölt, és a víz nem folyik ki.

Hányat tapsoltam?

A pedagógus egyszerű ritmust tapsol, a gyerekek megmondják, hányat tapsolt. Fokozatosan növeljük a tapsorozat hosszúságát.

Hegyen-völgyön

Váltakozva mély, majd magas hangot adunk ki. A mélyre a gyerekek leguggolnak, a magasra lábujjhegyre emelkednek.

Kosárlabda

A pedagógus apró tárgyakat (radír, gomb, gumilabda) dob fel. Ezeket egy dobozzal, kenyérgosárral stb. kell elkapniuk a gyerekeknek.

Csúszómászó-party

Gyurmából kígyókat nyújtunk, és néhányat csigába feltekerünk. Felsorakoztatjuk őket: egy kígyó – egy csiga.

Hátrajz

A gyerekek ujjukkal egymás hátára különböző figurákat, betűket, számokat rajzolnak. Fel kell ismerniük, mit írtak a hátukra. Ha sikerült kitalálni, cserélhetnek.

Tárgyfelismerés

Különböző tárgyakat rakunk egy zsákba vagy terítő alá. Egyenként minden gyerek bele-nyúl, megfog egy tárgyat, elmondja, milyen a nagysága, alakja, anyaga. Megpróbálja kitalálni, mi lehet az.

Ki vagy?

Bekötött szemmel kell egy gyereknek a társait tapintással felismerni. Akit felismert, annak a szemét kötjük be.

Vízfordók

Félig telt tejfölös poharakban visznek a gyerekek vizet akadályokon keresztül, amiket székekből, padokból építünk.

Kötéltáncosok

Kötelet fektetünk a padlóra, a gyerekek mezítláb mennek végig rajta. Csukott szemmel is lehet próbálkozni!

Szigetről szigetre

Rakjunk le a földre karikákat rendszertelenül, egymástól kisebb-nagyobb távolságra. Ezek lesznek a szigetek. A gyerekeknek egy lábon kell ugrálni egyik karikából a másikba – minden szigetet meg kell látogatni, egy szigeten egyszerre csak egy gyerek lehet, a szigeten pihenhet egy picit, lábat cserélhet.

Babzsák a fejen

Babzsákot vagy más tárgyat egyensúlyozva a fejen kell különböző cselekvéseket végezni: leülni, felállni, padra fel- vagy lemászni.

Napsugarak

Kört alkotunk. Amikor kisüt a nap, a körből kifelé mennek a gyerekek, ha beborul, akkor befelé. A váltást nemcsak szóval jelezzük, hanem használhatunk hangszert is.

Előtt – mögött – mellett – alatt – felett

A gyerekek tárgyakat helyeznek el a pedagógus utasítása szerinti módon. Pl. a könyv előttem van, a tolltartó mögöttem.

Átkelés a folyón

Keresztbe rakunk két széken egy létrát. Ezen kell átmászniuk a gyerekeknek a túoldalra pl. egy labdát megszerezni, de azonnal vissza is kell jönniük. Az útvonal lehet ugyanaz vagy másik is.

Akadálypálya

Székekből, asztalokból akadálypályát építünk. Meghatározott módon kell átjutni a gyerekeknek – fölülte, alatta, mellette, jobbra vagy balra, valamik között stb. Tudatosítsuk kimondással az irányokat!

FIGYELEMFEJLESZTÉS

Területei:

- koncentráció,
- tartósság,
- megosztás,
- terjedelem fejlesztése

Hallgasd a zajokat!

Lehajtott fejjel, csukott szemmel kell a gyerekeknek külső (esetleg a pedagógus által előzetesen magnóra vett) zajokra koncentrálni. Utána elmesélik, mit hallottak. Lehet egyeztetni, pontosítani az élményeket.

Tapsra állj!

Körben járnak a gyerekek. Ha tapsot hallanak, meg kell állniuk. Aki téveszt, kiesik.

Postásjáték

A tanító súg egy gyerek fülébe valamit, aki ezt ugyancsak súgva továbbadja. Az utolsó gyermek hangosan elmondja, mi jutott el hozzá az eredeti mondatból.

Repül a ..., repül a ...

A pedagógus különböző szavakat mond. Ha a gyerekek madár vagy repülő tárgy nevét hallják, fel kell, hogy emeljék a karjukat. Aki téveszt, kiesik.

Tűz, víz, levegő

A tanító vezényszavakat mond: tűz, víz, levegő. Tűznél a padra kell felülni, víznél le kell feküdni, levegőnél repkedni kell. Aki téveszt, kiesik.

Add tovább!

A gyerekek körben ülnek, kezükben egy-egy tárgyat fognak. Tapsra eggyel jobbra adják a tárgyat. Vissza! utasításra pedig visszaveszik. Újabb tapsra folytatódhat a játék.

Nyílik... Nyílik!

Egy virág növekedésének, kinyílásának és elhervadásának eljátszása. A „történetet” a pedagógus meséli, a gyerekeknek végig koncentrálniuk kell rá, hogy utasításainak megfelelően tudjanak cselekedni:

- földben kis virágmagok vagyunk;
- megered az eső, a föld átítatódik vízzel, a magok megduzzadnak, növekedni kezdenek, lassan kibújnak a földből;
- tovább növekednek a friss levegőn, szellőre lágyan, szélre erősen hajladoznak;
- kitisztul az ég, kibújik a Nap, bontani kezdi szirmait a virág;
- egyszerű csak hervadozni kezdenek, majd összeomlanak.
- a gyerekek guggolnak;
- lassú felemelkedés, felállás;
- nyújtózkodás lábujjhegyen, hajlongás;
- karjaikat, ujjait széttárják;
- fejüket lehajtják, majd földre rognak.

Számkereső

Meg kell keresni 1-től 20-ig sorban a számokat! Számolás közben ujjal mutasson is rá a gyerek a számjegyre!

9	19	15	4	20
14	2	12	18	5
6	16	7	1	10
11	3	13	17	8

Betűsakk

Lóugrásban haladva kell a betűket összeolvasni.

Itt kell kezdeni!

Ü	5	Y	G	S
2	7	V	3	1
4	G	Y	E	A

Keveredő állatnevek

Jó sorrendbe kell rakni a betűket, így állatneveket olvashatunk!

RILKOKOD	VETE	YKATU	FSAAKR
SZORÁLON	ICCA	BAIRK	ECSKKE
EFTNÁLE	MUPA	NÉHET	IGTSIR
EKUNRGU	KÓAR	MOMAJ	MASZÁR

Ki talál több nevet? – versenyezni is lehet.

EMLÉKEZETFEJLESZTÉS

Területei:

- motoros emlékezet,
- vizuális emlékezet,
- hallási emlékezet,
- formaemlékezet,
- verbális emlékezet fejlesztése.

Mit láttál?

Tárgyakat mutatunk, majd letakarjuk azokat. Emlékezetből kell egy-egy gyereknek felsorolni, mit látott előzőleg. A többiek figyelnek, tévesztett-e.

Mi hiányzik?

A pedagógus az asztalra tesz 8-10 tárgyat. Utána a gyermekek az asztalra borulva „al-szanak”. Ezalatt a vezető egy-két tárgyat elvesz a többi közül. Adott jelre a gyerekek felemelik a fejüket, s megnézik, mi hiányzik.

Mi változott?

Egy játékos kimegy, addig két gyerek változtat valamit a ruházatán. A bejövő játékos feladata megállapítani, mi változott rajtuk.

Papagájjáték

A pedagógus mond öt állat-, öt gyümölcs-, öt virágnevet vagy öt állathangot. A hallott sorrendben kell a gyerekeknek visszamondaniuk a neveket vagy hangokat.

Nagy kép – kis kép

Egy több információt tartalmazó nagy képet mutatunk a gyerekeknek. Ezután 4-5 kis képet mutatunk. Ezek közül kell kiválasztani emlékezetből azokat, amelyek megtalálhatók a nagy képen is.

Gyereksor

Tíz gyerek sorba áll. A játékosnak meg kell jegyeznie a sorrendjüket. Ugyanis egy jelre (pl. tapsra) elkezdenek össze-vissza mozogni. Az eredeti helyüket is elhagyják. A játékos feladata visszaállítani őket az eredeti sorrendbe. Nehezíthetjük a gyakorlatot úgy, hogy a mozgásokra is figyelni kell. Aki ügyes, tud válaszolni az olyan jellegű kérdésekre, hogy: „Mit csinált Peti?”

Kirándulás

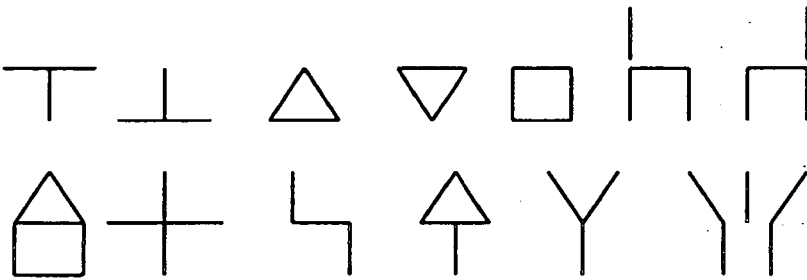
A gyerekek körben ülnek. Gondolatban egy kirándulásra készülnek. Mindenki eltervezi, mit visz magával. Egyenként el is mondják, mire gondoltak, s valamilyen mozdulattal jelzik a tárgyat, dolgot. Például: aki cicát visz magával, végigsimítja a képzeletbeli állat hátát, vagy aki labdát visz, az a lábát lendíti, mintha rúgna. A játék második részében egyik társukról kell elmondaniuk, mit visz a kirándulásra.

Építsd fel!

5-6 darab építőkockából egyszerű építményt készítünk. A gyerekek megfigyelik, majd maguk is felépítik. Nehezebb, ha az épületet letakarjuk, s nekik emlékezetből kell felidézniük.

Forma kirakása

Pálcikából, szívószálból a következő formákat rakjuk ki. Először minta alapján, később emlékezetből rakják ki a gyerekek:

Holnap, ha hozzád indulok

Körben ülünk. Az első gyerek azt mondja: „Holnap, ha hozzád indulok, magammal viszek egy bőröndöt!” A második azt mondja: „Holnap, ha hozzád indulok, magammal viszek egy bőröndöt és egy labdát.” Innentől kezdve mindenki hozzáad a felsoroláshoz valamit.

GONDOLKODÁSFEJLESZTÉS

Területei:

- soralkotás, sorbarendezés,
- számfogalom,
- mennyiségi relációk,
- gondolkodási műveletek fejlesztése.

Gyöngysor

Különböző színű, formájú gyöngyöket fűznek fel szalagra, zsinórra a gyerekek.

Vendégváró

Tálcákba különböző mennyiségű gyöngyöt, gyufaszálat, kavicsot vagy homokot teszünk. A gyerekeknek mennyiség szerint kell sorba rakni a tálcákat.

Kinek a tálkája ez?

A gyerekekkel először arról beszélgetünk, hogy egy nagy baba vagy mackó többet bír enni, mint a kicsi. Ezután nagyság szerint rakják sorba babáikat, mackóikat. Hozzájuk társítják az előző gyakorlat tálkáit.

Rendszerezés

Nagyság szerint kell sorba rakni kockákat, korongokat, pálcikákat, rudakat, ceruzákat, radírokat stb. Mindig meg kell keresni egy újabb elem helyét.

Mi tart tovább?

Két-két tevékenységet nevezünk meg. A gyerekeknek kell eldönteniük, melyik tart tovább. Pl.: Az ebédelés vagy a házépítés? A takarítás vagy a nyaralás?

Terítés a babaszobában

Gyakoroljuk a terítést!

Az asztalnál egy baba ül. Neki szüksége van egy tányérra, egy kanálra, egy villára, egy késre, egy szalvétára, egy pohárra.

Két babának mindenképp kettőre van szüksége. És így tovább!

Miből van egy?

Képeket mutatunk a gyerekeknek. Csak azt szabad kiszínezni, amiből egy van. Majd amiből kettő, három stb.

Tekézés

Kilenc tekebábunk van. Ha sikerül egyet, kettőt stb. ledöntenünk, a gyerekeknek mindig meg kell mondaniuk, hány maradt.

Vásárlás

Játékpénzzel vásárolunk. A „vásárló” gyerekek mindig kiszámolják, mennyit kell kifizetniük. S természetesen azt is fontos tudniuk, mennyi pénz maradt.

Miben hasonlít és miben különbözik?

A gyerekeknek fel kell ismerniük a hasonlóságokat, és meg kell nevezniük a különbözőségeket konkrét fogalmak esetében:

Pl. Miben hasonlít és miben különbözik:

- a kanál és a villa?
- a kenyér és a kifli?
- az olló és a kés?
- a ceruza és a toll?

Ha nem sikerül, segíthetünk tárgyakkal, képekkel, illetve nehezíthetjük a feladatot félabsztrakt és absztrakt fogalmakkal.

Mondd egy szóval!

Az összetartozást egy szóval kell jelölni: pl. baba, labda, mackó (játék)

alma, körte, szilva (gyümölcs)

A gyakorlatot meg is lehet fordítani: mondjunk példát pl. a bútorra, növényre, állatra.

BESZÉDFEJLESZTÉS

Területei:

- mozgáskoordináció beszédmozgással,
- a beszéd alaki részének fejlesztése,
- beszédészlelés,
- hangoztatás,
- megnevezés fejlesztése.

Szívás

Szívószálon szívunk üdítőt, teát, tejet, vizet. Majd sűrűbb folyadékot: pl. kefir, joghurtot. Ki tud többet?

Lefetyelő cica

Tálkából felnyalunk cukrot, tejfölt, mézet, lekvárt. Ki a leggyorsabb?

Melyik hosszabb?

Szópárokat mondunk. A gyerekeknek meg kell állapítaniuk, melyik szó hosszabb. Példa: ég – levegő, szalad – fut, bicikli – ház stb.

Összerakós

Hangokat szavakká kell alakítaniuk a gyerekeknek. Hangokra bontva mondjuk a szót. A gyerekeknek egyben kell kimondaniuk. Először rövidebb szavakat alkossanak, és mindig kérjük meg őket, hogy magyarázzák meg, mit jelent a szó. Példa: t, é, r – tér; b, a, r, á, t – barát. Később a gyerekek is megpróbálhatják bontani a szavakat.

Hogyan lesz a gépes képes?

Itt nem elvesszük, hanem felcseréljük a szó egy részét valami mással.

Példa: tavasz-nyár, tér-kér, vétel-tétel, sor-sör, Tibor-Gábor.

Van-e nád a tornádóban?

Mondunk egy hosszabb szót a gyerekeknek, és egy rövidebbet kell azonosítaniuk benne. Példa: radiátor – ad, tor; Gábor – bor; zivatar – tar; vásár – ás, ár, sár; zászló – ás, ló.

MONDÓKÁK

SZÓVEG	MOZGÁS
Hej, Gyula, Gyula, Gyula Szól a duda, duda, duda, Pest, Buda, Buda, Buda Patogatott kukorica huss!	combütögetés vállütögetés ujjpattintás tapsolás
SZÓVEG	MOZGÁS
Tekeredik a kígyó, rétes akar lenni. Tekeredik a rétes, kígyó akar lenni.	Rajz a levegőbe karral könyökkel csuklóval

SZÖVEG	MOZGÁS
<p>Az én apám vízimolnár. Mit örül a vízimolnár? Örül búzát, örül árpát, örül rozstot, kukoricát, kukoricát, kukoricát.</p>	<p>kezek emelése a mellkashoz könyökemelés oldalt jobb karral körzés a test előtt bal karral körzés a test előtt páros karral lassan, nagy ívben körzés gyors pároskörzés a test előtt</p>
SZÖVEG	MOZGÁS
<p>Harkály: Jó napot, jó napot, Te öreg nyárfa! Nyárfa: Jó napot, jó napot, Doktor Harkály Márta! Harkály: Mi a baj? Mi a baj? Te öreg nyárfa? Nyárfa: Derekam, derekam Ezer féreg rágja. Harkály: Kip-kop, kip-kop, Meggyógyítok minden bajt Öreg nyárfa Jövő nyárra Újra hajt.</p>	<p>kezek csípőn, meghajlás kétszer karok magastartásban, hajlítás jobbra-balra jobb kézzel kopogtatás a bal kézfejen kezek csípőn, törzskörzés jobb kézzel kopogtatás jobb kar emelése magasba bal kar emelése magasba karok lengetése</p>
SZÖVEG	MOZGÁS
<p>Madarak voltunk, Földre szálltunk, Szőlőszemet szedegettünk, Szil, szál, szalma szál Kilenc apró pogácsa Korcsmárosné sütötte, Gazsi Pista megette, Olyan szépen köszönte, Hogy pirosra sütötte. Süssed rózsám, másszor is, Megcsókollak, százszor is!</p>	<p>karok széttárása lengetés leguggolás felállás hajlongás tenyerek összekulcsolása jobbról-balról száj megtörlése jobbról-balról egy másik gyerek felé fordulás ölelés</p>

További gyakorlatok olvashatók:

Pinczésné dr. Palásthy Ildikó, 2003: Tanulási zavarok, fejlesztő gyakorlatok. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.